

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚEI

CONTENCIOSUL ADMINISTRATIV
(șefii secretariatelor instanțelor judecătorești)

CURRICULUM

FORMATOR:

Olga PISARENCO,
consilier al Directorului executiv al INJ

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

Contenciosul administrativ ca instituție juridică asigură realizarea unor garanții fundamentale stabilite în Constituția RM și are drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept. Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Pornind de la funcțiile contenciosului administrativ, prezentul curriculum este conceput să conțină informații cât mai actuale și utile, necesare șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești, în scopul de a-i ajuta să însușească cât mai eficient actualul suport normativ, de a înțelege rațiunile reglementărilor legale în cadrul soluționării cererilor prealabile, precum și pentru a-și forma deprinderi în scopul utilizării lor corecte și eficiente în practică.

Prezentul curriculum determină competențele profesionale necesare bunei organizări a activității instanțelor de judecată. Din această perspectivă studiul acestei instituții este orientat spre familiarizarea cu modificările și completările care s-au produs în legislația contenciosului administrativ, valorificarea întregului potențial intelectual al audiențelor pentru a cultiva deprinderi de veritabili șefi ai secretariatelor instanțelor judecătorești, prezentarea practicii judiciare, inclusiv a practicii CtEDO pentru a fortifica cunoștințele asimilate, cultivarea spiritului de respect pentru lege și pentru justițiabili.

II. OBIECTIVE GENERALE

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să cunoască noțiunea și conceptul contenciosului administrativ;
- să descrie istoricul apariției și evoluției contenciosului administrativ în RM;
- să explice principiile și trăsăturile aplicabile contenciosului administrativ;
- să identifice diverse categorii de contencios administrativ;
- să caracterizeze diversele sisteme de contencios administrativ;
- să identifice obiectul acțiunii în contenciosul administrativ;
- să cunoască structura logico-normativă a actului administrativ;
- să explice sensul contractului administrativ;
- să identifice trăsăturile și să distingă contractul administrativ de contractele civile;
- să explice efectele nesoluționării în termen legal a unei cereri;
- să enumere actele administrative exceptate de la controlul judecătoresc;
- să cunoască subiecții cu drept de sesizare în contencios administrativ;
- să explice sensul noțiunii de „persoană vătămată” în contenciosul administrativ;
- să cunoască competența instanțelor de contencios administrativ;
- să explice particularitățile răspunderii în litigiile de contencios administrativ;
- să determine subiecții împotriva cărora pot fi înaintate acțiuni în contencios administrativ;
- să caracterizeze sancțiunile aplicabile în raporturile de contencios administrativ;
- să descrie particularitățile procedurii contenciosului administrativ;
- să descrie condițiile și termenele de înaintare a acțiunii în contenciosul administrativ;
- să determine particularitățile procedurii prealabile în contenciosul administrativ;
- să distingă contenciosul administrativ de alte proceduri contencioase;
- să explice modul de constatare și examinare a cauzelor în procedura contenciosului administrativ.

La nivel de aplicare:

- să respecte procesul de elaborare și emitere a unui act administrativ;
- să argumenteze natura juridică dualistă a contractului administrativ;
- să identifice obiectul acțiunii în contenciosul administrativ;
- să identifice subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ;
- să identifice persoanele care pot înainta acțiune în despăgubiri în contenciosul administrativ;
- să determine instanțele de contencios administrativ competente;
- să determine răspunderea în litigiile de contencios administrativ;
- să explice modul de constatare și examinare a cauzelor în procedura contenciosului administrativ.

La nivel de integrare:

- să contribuie la protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor pe cazuri de contencios administrativ;
- să aibă deprinderi practice în aplicarea legislației administrative pe cauze de contencios administrativ;
- să organizeze soluționarea în temeni legali a cererilor prealabile;
- să întocmească proiecte de răspunsuri oficiale pe baza unor cazuri concrete.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Numărul de ore		Modalitatea de evaluarea	Responsabil de disciplină
C	P	Teste pentru verificarea cunoștințelor	Olga Pisarenco
4	8		

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. d/o	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Aspecte generale ale instituției contenciosului administrativ.	1
2.	Elementele și particularitățile contenciosului administrativ.	3
TOTAL		4

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor practice

Nr. d/o	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Studii de caz privind obiectul acțiunii în contenciosul administrativ.	2
2.	Studii de caz privind subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ.	2
3.	Studii de caz privind competența instanțelor de contencios administrativ.	2
4.	Studii de caz privind răspunderea în litigiile de contencios administrativ.	2
TOTAL		8

V. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> - să cunoască noțiunea și conceptul contenciosului administrativ; - să descrie istoricul apariției și evoluției contenciosului administrativ în RM; - să explice principiile și trăsăturile aplicabile contenciosului administrativ; - să identifice diverse categorii de contencios administrativ; - să caracterizeze diversele sisteme de contencios administrativ. 	<p><i>Tema 1. Aspecte generale ale instituției contenciosului administrativ.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiunea și conceptul contenciosului administrativ. 2. Istoricul apariției și evoluției contenciosului administrativ în RM. 3. Principiile și trăsăturile contenciosului administrativ. 4. Categoriile și sisteme de contencios administrativ.
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice obiectul acțiunii în contenciosul administrativ; - să cunoască structura logico-normativă a actului administrativ și să respecte procesul de elaborare și emitere a unui act administrativ; - să explice sensul contractului administrativ și să argumenteze natura juridică dualistă a acestuia; - să identifice trăsăturile și să distingă contractul administrativ de contractele civile; - să explice efectele nesoluționării în termen legal a unei cereri; - să enumere actele administrative exceptate de la controlul judecătoresc; - să cunoască subiecții cu drept de sesizare în contencios administrativ; - să explice sensul noțiunii de „persoană vătămată” în contenciosul administrativ; - să cunoască competența instanțelor de contencios administrativ; - să explice particularitățile răspunderii în litigiile de contencios administrativ; - să identifice persoanele care pot înainta acțiune în despăgubiri în contenciosul administrativ; - să determine subiecții împotriva cărora pot fi înaintate acțiuni în contencios administrativ; - să caracterizeze sancțiunile aplicabile în raporturile de contencios administrativ; - să descrie particularitățile procedurii contenciosului administrativ; - să descrie condițiile și termenele de înaintare a acțiunii în contenciosul administrativ; - să determine particularitățile procedurii prealabile în contenciosul administrativ; - să distingă contenciosul administrativ de alte proceduri contencioase; - să explice modul de constatare și examinare a cauzelor în procedura contenciosului administrativ. 	<p><i>Tema 2. Elementele și particularitățile contenciosului administrativ.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obiectul acțiunii în contenciosul administrativ. 2. Subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ. 3. Competența instanțelor de contencios administrativ. 4. Răspunderea în litigiile de contencios administrativ. 5. Particularitățile procedurii contenciosului administrativ.

<ul style="list-style-type: none"> - să identifice obiectul acțiunii în contenciosul administrativ pe baza unor spețe concrete; - să întocmească proiecte de răspunsuri oficiale pe baza unor cazuri concrete. 	<p><i>Tema 3. Studii de caz privind obiectul acțiunii în contenciosul administrativ.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ pe baza unor spețe concrete; - să întocmească proiecte de răspunsuri oficiale pe baza unor cazuri concrete. 	<p><i>Tema 4. Studii de caz privind subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - să determine instanțele de contencios administrativ competente pe baza unor spețe concrete; - să întocmească proiecte de răspunsuri oficiale pe baza unor cazuri concrete. 	<p><i>Tema 5. Studii de caz privind competența instanțelor de contencios administrativ.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - să determine răspunderea în litigiile de contencios administrativ pe baza unor spețe concrete; - să întocmească proiecte de răspunsuri oficiale pe baza unor cazuri concrete. 	<p><i>Tema 6. Studii de caz privind răspunderea în litigiile de contencios administrativ.</i></p>

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ A AUDIENȚILOR

- Studierea și rezolvarea spețelor;
- Formularea unor proiecte de acte;
- Studierea legislației și a surselor bibliografice.

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

Evaluarea se va efectua la final sub formă de teste-grilă.

Mostră pentru evaluarea finală

TESTE-GRILĂ

1. Obiect al acțiunii în contenciosul administrativ poate fi:
  - a) actul normativ;
  - b) actul administrativ;
  - c) actul judecătoresc.

2. Subiect cu drept de sesizare în contenciosul administrativ poate fi:
  - a) persoana fizică;
  - b) persoana juridică;
  - c) atât persoana fizică, cât și persoana juridică.

3. Cererea prealabilă în procedura contenciosului administrativ se examinează de către:
  - a) organul emitent;
  - b) organul ierarhic superior;
  - c) fie organul emitent, fie organul ierarhic superior.

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte legislative și normative:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994.
2. Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr.225-XV din 30.05.2003.
3. Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10.02.2000.
4. Legea privind organizarea judecătorească nr.514-XIII din 06.07.1995.
5. Legea privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28.12.2006.
6. Legea cu privire la Procuratură nr.294-XVI din 25.12.2008.
7. Legea cu privire la avocații parlamentari nr.1349-XIII din 17.10.1997.
8. Legea cu privire la Comisia Națională de Integritate nr.180 din 19.12.2011.

Jurisprudență/Practica judiciară:

9. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.10 din 30.10.2009 cu privire la practica aplicării de către instanțele de contencios administrativ a unor prevederi ale Legii contenciosului administrativ // Buletinul CSJ a RM 7-8/4, 2010.
10. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3r-327/2011 din 02.02.2011.
11. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3r-2151/2010 din 22.12.2010.
12. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3r-398/2009 din 18.03.2009.
13. Decizia Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.3r-1153/2007 din 13.06.2007.
14. Notă informativă cu privire la practica examinării, în contenciosul administrativ, a litigiilor legate de concedierea și restabilirea în funcție a unor funcționari publici, CSJ, 2011.
15. Notă informativă cu privire la rezultatele generalizării practicii judiciare în domeniul examinării de către instanțele judecătorești a pricinilor de contencios administrativ, CSJ, 2006.

Literatură didactică și științifică:

16. A.Dastic. *Răspunderea administrativ-patrimonială în contenciosul administrativ* // Legea și viața, 2005, nr.9, p.53.
17. A.Pascari, E.Fistican, V.Doagă, G.Crețu. *Comentariul Legii contenciosului administrativ*. – Chișinău: Cartier, 2002, 176 p.
18. E.Albu. *Dreptul contenciosului administrativ*. – București: Universul Juridic, 2008, 374 p.
19. I.Creangă. *Curs de drept administrativ: pentru studenții facultăților de drept*. Ediția a II-a. – Chișinău: Epigraf, 2004, 336 p.
20. I.Rîciu. *Procedura contenciosului administrativ*. – București: Hamangiu, 2009, 450 p.
21. Gh. Costachi, D. Stratulat. *Semnificația contenciosului administrativ într-un stat de drept* // Revista Națională de Drept, 2009, nr.10-12, p.109.
22. L. Darii. *Natura juridică și esența procedurii contenciosului administrativ* // Analele științifice. Științe juridice, 2005, nr.8, pag.351.
23. M.Poalelungi, V.Pascari, D.Visternicean. *Culegere de practică judiciară a Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție (2005-2006)*. – Chișinău: Cartier, 2007, p.341-420.